

Putovanie Aljaškou a Yukonom alebo Ako som na Klondike ryžoval zlato

V piešťanskom Kursalone sa v piatok 12. mája konala premiéra výstavy piešťanského fotografa Yara M. Kupča. Autor jej dal názov Putovanie Aljaškou a Yukonom alebo Ako som ryžoval zlato na Klondike. Po dlhých desiatich rokoch sa Yaro Kupčo opäť vrátil k čiernobielej fotografii a vytvoril unikátnu kolekciu ilustrujúcu jeho zážitky v krajine, o ktorej snívaj už ako malý chlapec. Výstavu dopĺňajú zábery z dvoch národných parkov - z Yellowstonu a Grand Tetonu. A ako to už býva zvykom, slávnostnú vernisáž tento fotograf spojil s premietaním farebných fotografií z ciest a potuliek po Aljaške či Yukone. O vlastnom zážitku i prvopočiatoch ryžovania zlata porozprával aj čitateľom Piešťanského týždňa.

Som z generácie, ktorá vyrastala bez počítača, mobilu, dokonca aj bez televízora. Okrem mnohých kamarátov a neustáleho pobytu vonku na vzduchu boli mojou spoločnosťou

son mu povedal, že práve v tejto oblasti by sa malo nachádzať veľké nálezisko zlata. A Carmack pri rúbaní stromov na Králičom potoku (neskôr premenovanom na Bonanza) nálezis-

ko naozaj našiel. Hneď si zaregistroval claim (parcely 305x152 metrov) a začal s ryžovaním. Ako to v dejinách často býva, Hendersom opäť obišiel naprázdno. Správa sa rýchlo rozšírila a v jeseni vyrazili zo San Francisca prvé parníky plné zlatokopov. Odhaduje sa, že do Skagway ich dorazilo vyše stotisíc. Tu sa začína namáhavá cesta cez Chilkootský priesmyk k Bennetovmu jazeru v Kanade. Každý zlatokop musel mať takmer tonu potravín a náradie, aby prežil v nehostinných podmienkach. Pri jazere si postavili stany a čakali, kedy jazero rozmrzne. Koncom mája sa vyše sedemtisíc plť pustilo na osemsto kilometrov dlhú nebezpečnú cestu za šťastím. Z tých stotisíc zlatokopov do cieľa dorazilo len asi štyridsaťtisíc. A zbohatlo niekoľko desiatok. Najviac zbohatli na zlatej horúčke obchodníci, krčmári a prostitútky. Zlatá horúčka trvala na Klondike a Yukone asi dva roky, potom sa zlatokopi presunuli na iné náleziská.

Súčasnosc' - zlato sa stále ťaží

Zlato sa na Klondike a Yukone ťaží dodnes. Je tu obrovská povrchová baňa, menšie náleziská, ale stretne sa aj klasických zlatokopov, ktorí získavajú zlato ryžovaním. Žije tam chlapík z Prešova, ktorý v zime jazdí na kamióne a v lete ryžuje. Za tých päť mesiacov, kedy sa to dá, vyryžuje za desaťtisíc dolárov. A to mu stačí. Bol som na návšteve vskutku bizarej rodinky. Manželka pracuje šesť dní v týždni jedenásť hodín denne v povrchovej bani. Jazdí obrovským nákladným autom, vodičák, samozrejme, nemá. Muž je doma a vychováva deti. V praxi to znamená, že ráno

Piešťanský fotograf Yaro Kupčo si vyskúšal ryžovanie zlata.

najmä knihy. Okrem klasických Mayoviek a Verneoviek (Winnetou, Kapitán Nemo) to boli aj diela Jacka Londona. Jeho kultové diela Biely tesák a Volanie divočiny som čítal aspoň desaťkrát. A začal som snívaj. A keďže sny si musíme plniť, na „staré kolená“ som si s veľkou pomocou priateľov jeden splnil.

Zlatá horúčka

Dodnes sa vedú spory, kto vlastne na Aljaške objavil zlato. Ale ako mi povedala Mývala, stará česká trampka žijúca v Dawson City, bolo to asi takto... V roku 1896 sa v okolí Yukonu a Klondike potuloval skúsený zlatokop Henderson, ktorý sa už 25 rokov pokúšal zbohatnúť. Za zlatom precestoval pol sveta, no šťastie nemal. A taktiež sa tu potuloval traper a drevorubač Carmack. Hender-

Polkilový nuget zlata na dlani: odhadnutá cena vyše 18-tisíc eur.

V národných parkoch Aljašky a Yukonu videl i medvede v rieke.

ich pustí von, na obed im hodí vrecúško čipsov a večer zaženie dnu. On celý deň sedí pred televízorom, pije pivo a fajčí marihuanu. A manželka po návrate domov ešte varí večeru.

Uvediem malú perličku zo života tejto rodiny. Na Klondike je veľa vody, ale nie je tam kanalizácia. Každý dom má žumpu. A keďže vytiahnutie žumpy niečo stojí, tak sa ju snažia čo najmenej naplniť. V praxi to vyzerá tak, že sa kúpu raz týždenne, samozrejme, všetci v jednej vode. Najskôr manžel, keďže ten je čistý, potom deti a nakoniec manželka. Tá je z práce v povrchovej bani riadne špinavá. Toaleta sa splachuje len po veľkej potrebe. Riad neumývajú vôbec. Bol som v jednej domácnosti pozvaný na medvedí guláš,

Divoká kanadská príroda.

ale pred jedlom som si tanier musel umyť, taký bol masťný a špinavý. To som ešte nevedel, ako to funguje s odpadom, vodu som púšťal silným prúdom. Zazerali na mňa, ale nič nepovedali. Potom ma to aj mrzelo, ale guláš bol skvelý.

V Dawson City a okolí dnes žije asi tisíc ľudí. Okrem práce v baniach sa živia rybolovom, poľovaním, drevorubačstvom. Chovajú psov, v zime, ktorá trvá šesť mesiacov a teploty klesajú až na mínus 50 stupňov, jazdia na psích záprahoch. Aby kanadská vláda udržala ľudí v tomto kraji, ponúka značné benefity. Nadpriemerné mzdy, vysoké podpory v zime, keď sa nepracuje, lekársku starostlivosť.

Moje ryžovanie - za pol hodiny asi päť zlatiek

Zlatokop držiaci v ruke panvicu a po kolená vo vode, ktorá má sedem stupňov - to je len vo filmoch. Zlato sa získava tak, že sa hornina nahádza do drevených korýt a tam sa prúdom vody premýva. Samozrejme, používajú sa aj panvice. Tak som si to vyskúšal i ja. Za pol hodiny som našiel asi päť zlatiniek, každá asi ako hrot špendlíka (pozor, nie špendlíková hlavička, ale hrot), čo má cenu asi jedno euro.

Ale zážitok to bol celkom milý. Neskôr som vo Valdeze navštívil jed-

no zlatníctvo, kde som videl vo vitríne veľké zlaté nugety. Len zo zvedavosti som ukázal na ten najväčší kus a opýtal som sa, koľko stojí. Slečna ho vybrala, dala na váhu a povedala cenu, z ktorej sa mi zatočila hlava. „Vyše osemnásťtisíc eur,“ skonštatovala. A potom mi ten nuget podala. To sa mi hlava zatočila druhýkrát. Tak som si to zlato chytil, poťažkal, odfotil. Vážilo asi pol kila, čakal som, že pri takom malom objeme bude ľahšie. V dlani som naozaj cítil niečo ťažké. Ale neostávalo iné, len ho vrátiť. Ujst' aj tak nebolo kde ☺. Mimochodom, kriminalita v Dawsons je nulová, najbližšie mesto je asi päťsto kilometrov, takže ujst' sa tam naozaj nedá.

Celkovo sme Aljaškou a Yukonom prešli takmer štyritisíc kilometrov, navštívili sme niekoľko národných parkov, videli zopár medved'ov, losov i orla bielohlavého.

Pretože mojím snom bolo nielen zažiť ryžovanie zlata, ale zachytiť i krajinu, ktorú som si ako malý chlapec predstavoval vďaka čítaniu aj filmom, priniesol som si odtiaľ množstvo fotiek. Tie, ktoré považujem za najvýnimočnejšie, vystavujem v piešťanskom Kursalone. Moja výstava potrvá do konca mája. A mne neostáva nič iné, len dúfať, že sa vám zapáči...

Yaro M. Kupčo, foto: autor a archív autora

Interiér zrubu Jacka Londona.